

Police preventive social mechanisms against terrorism

Ebrahim Rajabi Tajamir¹, Ramezanali Noorollahpoor²

Received: 2021/04/8 Accepted: 2021/03/10

Abstract

Background and objectives: The purpose of the social preventive mechanisms of the police is to prevent the tendency of individuals to terrorism and the emergence of a new generation of terrorist forces. In fact, facilitating the promotion and justification of extremist ideas among individuals has led to a greater transition from terrorist thought to terrorist action. Therefore, mechanisms should be envisaged with more oversight to prevent access to terrorist information and ideas. Meanwhile, the interaction between the police and civil-religious society is very important in rejecting extremist ideas that lead to violence and terrorism, as their greater sensitivity can prevent the promotion and influence of those ideas and, consequently, terrorist action.

Methodology: The present study has been done in terms of collecting information by documentary method and by studying international documents, reliable sources, related articles and the obtained information has been analyzed descriptively-analytically.

Findings: Our findings include adopt appropriate mechanisms to promote further cooperation between counter-terrorism officials, the need to educate and raise public awareness about terrorist threats, allocate a hotline for reporting terrorist crimes, establish a dedicated counter-terrorism structure, and train police officers in the fight against terrorism.

Results: A set of socially preventive mechanisms by the police affect the personality, mindset of individuals and pre-crime situations to prevent the emergence and promotion of extremist ideas that can lead to terrorist acts.

Keywords: mechanism, social prevention, crime-oriented prevention, police, terrorism

1 Assistant Professor of Criminology, Department of Criminology, Faculty of Law Enforcement Sciences and Technologies, Amin University of Law Enforcement Sciences and Associate Member of the Scientific Association of Disciplinary Research (Corresponding Author). E.rajabi.t@gmail.com

2 Master of Security, Faculty of Law Enforcement Sciences and Technologies, Amin University of Law Enforcement Sciences. ramazan.nur1358@yahoo.com

فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال بیست و سوم، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۰

صص ۱۰۲-۷۱

سازوکارهای پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرایم تروریستی

ابراهیم رجیبی تاج امیر*^۱، رمضانعلی نورالله پور^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۸

چکیده

زمینه و هدف: هدف سازوکارهای پیشگیرانه اجتماعی پلیس، پیشگیری از گرایش افراد به تروریسم و پدیداری نسل نوینی از نیروهای تروریستی است. در واقع، آسان شدن ترویج و توجیه ایده‌های افراطی در میان افراد باعث شده که گذار اندیشه تروریستی به اقدام تروریستی بیشتر شود. از این رو، باید سازوکارهایی را پیش بینی کرد که با آن نظارت بیشتری به منظور پیشگیری از دسترسی به اطلاعات و ایده‌های تروریستی به عمل آید. در این میان، تعامل بین پلیس و جامعه مدنی در رد اندیشه‌های افراطی که به خشونت و تروریسم می‌انجامد بسیار مهم هستند، چنان‌که با حساسیت بیشتر آنان می‌توان از ترویج و اثرگذاری آن ایده‌ها و در نتیجه اقدام تروریستی پیشگیری کرد.

روش: این پژوهش کیفی از نظر گردآوری اطلاعات به روش اسنادی و از مطالعه اسناد بین‌المللی و منابع مرتبط با موضوع انجام شده و اطلاعات به دست آمده به صورت توصیفی - تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

یافته‌ها: اتخاذ سازوکارهای مناسب ارتقای همکاری بیشتر بین مقامات مسئول مبارزه با تروریسم، لزوم آموزش و ارتقاء آگاهی‌های عمومی مردم در مورد تهدیدات تروریستی، ضرورت کسب اطلاعات از طریق گزارش جرایم تروریستی، ایجاد ساختار اختصاصی مقابله با تروریسم، لزوم آموزش و تربیت مأموران پلیس در مبارزه با تروریسم است.

نتیجه‌گیری: مجموعه سازوکارهای پیشگیرانه اجتماعی پلیس بر شخصیت، طرز تفکر افراد و بر وضعیت‌های پیش از ارتکاب جرم اثر می‌گذارد تا از پیدایش و ترویج ایده‌های افراطی که می‌تواند باعث اقدام تروریستی شود، پیشگیری کند.

واژگان کلیدی: سازوکار، پیشگیری اجتماعی، پیشگیری بزهکار محور، پلیس، تروریسم.

۱. استادیار جرم‌شناسی، گروه جرم‌شناسی دانشکده علوم و فنون انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین و عضو

پیوسته انجمن علمی پژوهش‌های انتظامی (نویسنده مسئول). E.rajabi.t@gmail.com

۲. کارشناس ارشد امنیت، دانشکده علوم و فنون انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین.

ramazan.nur1358@yahoo.com

مقدمه

هر نوع توسل و استفاده از ترور یا خشونت و اقدام‌های مجرمانه‌ای که از سوی یک گروه سازمان‌یافته علیه افراد یا اموال آنها، یا تهدید غیرقانونی به استفاده از این روش‌ها با هدف مرعوب کردن دولت‌ها یا ملت‌ها که به شدت موجب سلب امنیت و آسایش عمومی است، تروریسم تلقی می‌شود (شاملو، ۱۳۸۱: ۱۴۰). شرایط مساعدی که برای توسعه تروریسم در سطح سازمان ملل و سازمان امنیت و همکاری اروپا شناخته شده است، شامل «درگیری‌های حل نشده طولانی مدت، غیرانسانی سازی قربانیان تروریسم در همه اشکال و مظاهر آن، عدم حاکمیت قانون، نقض حقوق بشر، تبعیض قومی، ملی و مذهبی، طرد سیاسی، حاشیه‌نشینی اقتصادی - اجتماعی و عدم حاکمیت خوب» هستند. در حالی که شرایط ساختاری بی‌شماری از ماهیت اقتصادی و سیاسی وجود دارد که می‌تواند افراد را به سمت تروریسم سوق دهد، مانند تبعیض و سایر اشکال نقض حقوق بشر، محرومیت نسبی، یا دسترسی نداشتن به آموزش است. همچنین عوامل دیگر از نظر روان‌شناختی، بین فردی و ایدئولوژیک وجود دارد. چنین عواملی می‌تواند توضیح دهد که چرا یک فرد خاص ممکن است مسیر تروریستی را دنبال کند، در حالی که فرد دیگر با یک وضعیت برابر و پیشینه قابل مقایسه، این‌طور نیست. عوامل روان‌شناختی، مانند تصویر شخصی از خود، احساس هویت و تعلق، انتظارات، اعتقادات و نگرش‌ها، پویا هستند و نحوه تجربه و واکنش فرد نسبت به محیط و حوادث خود را شکل می‌دهند. آنها می‌توانند در ایجاد احساسات منفی، احساس طرد، محرومیت نسبی، تحقیر، قربانی شدن، بی‌عدالتی، ناامیدی، شورش یا برتری مؤثر باشند. این امر می‌تواند کسی را تحت فشار قرار دهد تا در برابر تروریسم حساس تر باشد (وی شات^۱، ۲۰۲۱). ثابت شده است که جوانان اغلب در برابر تروریسم آسیب‌پذیرتر هستند، همان‌طور که با سوالات مربوط به هویت و جایگاه خود در جهان و آینده خود

دست و پنجه نرم می‌کند، تمایل بیشتری به خطر انداختن و به چالش کشیدن وضعیت موجود دارند.

گسترش جرایم تروریستی و آثار مخرب آن، موجب سیاست‌گذاری‌های مختلفی در برابر این دسته از جرایم شده است. در واقع، پیشگیری اجتماعی از این جرم یکی از این سیاست‌گذاری‌ها است. پیشگیری اجتماعی از جرم یکی از موضوعات اصلی مطالعات اجتماعی است که جایگاه ویژه‌ای در میان راهبردهای پیشگیرانه دارد. کانون توجه این راهبرد جلوگیری از ارائه و ترویج ایدئولوژی‌های افراطی است که اقدام تروریستی بر آن بنیاد می‌شود. از این رو، پیشگیری از گسترش این مسئله یکی از راهبردهای اساسی در خصوص تروریسم است، چنان‌که نه تنها در سطح ملی، بلکه نظر به پدیده جهانی شدن در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی باید بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

پیشگیری اجتماعی با شناسایی عوامل جرم‌زای محیطی و شخصی و رفع آنها درصدد تأثیرگذاری بر مجرمین می‌باشد، تا انگیزه ارتکاب جرم را از آنها بگیرد. پیشگیری اجتماعی یعنی ایجاد تغییرات و اصلاحات فردی و محیطی که منجر به اصلاح جامعه و فرد و جلوگیری از جرم به صورت پایدار و همیشگی می‌شود. در این نوع پیشگیری به دنبال هماهنگ‌سازی اعضای جامعه با قواعد اجتماعی هستیم. محور اقدامات در پیشگیری اجتماعی مجرم و فردی است که می‌تواند مجرم باشد. پیشگیری اجتماعی از اقداماتی تشکیل می‌شود که بر انواع محیط‌های پیرامون فرد تأثیر می‌گذارد. کلیه این محیط‌ها در فرآیند جامعه‌پذیری و اجتماع‌پذیری یک فرد نقش داشته و دارای کارکردهای اجتماعی هستند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۳: ۵۵۹).

راهبردهای پیشگیرانه تا اوایل دهه ۹۰ میلادی مبنای بسیاری از اسناد بین‌المللی بوده است. در این دوره، تمام کشورها و سازمان‌ها نگاه پیشگیرانه به تروریسم داشتند و به نحوی می‌خواستند اقدامات تروریستی به منصفه ظهور نرسد. همچنین با این رویکرد به پیشگیری از تأمین مالی تروریسم پرداخته می‌شود؛ به این معنا که پیشگیری کنشی

مجموعه اقدامات غیرقهرآمیز و غیرکیفری است که قبل از ارتکاب جرم برای مبارزه با یک پدیده مجرمانه اعمال می‌شود.

در اکثر متون غربی از پیشگیری اجتماعی با عنوان پیشگیری از جرم از طریق توسعه اجتماعی نام برده می‌شود. شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد در ماده ۲۵ قطعنامه شماره ۲۰۰۲/۱۳، پیشگیری از جرم از طریق توسعه اجتماعی را با روش‌هایی مانند استفاده از راهبردهای آموزش و آگاه‌سازی عمومی برای رواج فرهنگ قانون‌مداری و انعطاف در عین احترام به هویت‌های فرهنگی و ترویج عوامل حمایتی از طریق برنامه‌های جامع و موافق توسعه اجتماعی و اقتصادی و غیره توصیه می‌کند (محمد نسل، ۱۳۸۷: ۴۸).

پس از حملات ۱۱ سپتامبر در آمریکا، آشکار شده که سازمان‌های امنیتی ملی نمی‌توانند به تنهایی در پیشگیری از حملات تروریستی آینده مؤثر باشند. بلکه این سازمان‌ها باید با دیگر سازمان‌های عمومی و محلی و به طور خاص با پلیس مشارکت و همکاری داشته باشند. پلیس اجتماع محور می‌تواند از طریق کسب اطلاعات نقش مهمی در پیشگیری از تروریسم ایفا کند و می‌تواند از تهدیدهای تروریستی محلی آگاهی یافته و تحقیقات لازم را انجام دهد. در این راستا پلیس نیازمند آن است که در زمینه پیشگیری از جرم و موضوعات امنیتی تخصص بیشتری پیدا کند و باید مشارکتش را در مسایل مختلف و طیف گسترده‌ای از آژانس‌های عمومی و خصوصی گسترش دهد (مقدسی، ۱۳۸۷: ۱۷۱).

به موجب سند مربوط به راهبردهای اتحادیه اروپا برای مقابله با تروریسم مصوب ۳۰ نوامبر ۲۰۰۵ شورای اتحادیه اروپا، راهبرد پیشگیری با بکارگیری چند اقدام مشخص پیگیری می‌شود. شناسایی یا مقابله با رفتارهای مشکل‌زا مانند ترویج ایده‌های افراطی و بنیادگرایانه به‌ویژه به سبب استفاده از اینترنت، مقابله با تحریک و بکارگیری افراد و جرم‌انگاری آن برای اقدام تروریستی به‌ویژه در مکان‌های مانند زندان، محله‌های

مذهبی و فرقه‌ای، سامان‌دهی مناسب امور، ترویج دموکراسی، بهبود شرایط اقتصادی به ویژه از رهگذر همکاری با کشورهایی که این عوامل در آن بسامان نیست، گفت و گوی میان فرهنگی درون و بیرون اتحادیه و پژوهش و هم‌رسانی تحلیل‌ها و تجربه‌ها برای دریافت بهتر مسایل و پیش‌بینی پاسخ‌های بهتر محورهای اصلی راهبرد پیش گفته هستند که در سند مربوط پیش‌بینی شده‌اند (رضوی فرد و فرجی، ۱۳۹۶: ۵۵۰).

در اتحادیه اروپا شاهد تصویب پیش‌نویس کنوانسیون اروپایی پیشگیری از تروریسم هستیم که در ۷ مارس ۲۰۰۵ به تصویب رسیده و دارای دقیق‌ترین و کامل‌ترین سازوکارها در پیشگیری از تروریسم است. با عنایت به این پیش‌نویس و دیگر اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای موجود در مبارزه با تروریسم و از جمله کنوانسیون پالمو، برخی از سازوکارهای اجتماعی پیش‌بینی شده در پیشگیری از تروریسم عبارت‌اند از:

- لزوم آموزش هرچه بیشتر مأموران اجرای قانون و تربیت نیروهای متخصص در مبارزه با تروریسم؛
- لزوم آموزش و ارتقای آگاهی‌های عمومی مردم در مورد تهدیدات تروریستی به منظور جلب همکاری آنها در شناسایی و پیشگیری از اقدامات تروریستی؛
- اتخاذ سازوکارهای مناسب برای ارتقای همکاری و هماهنگی بیشتر بین مقامات مسئول مبارزه با تروریسم؛
- ارتقای استانداردهای ایمنی در حفاظت از اماکن و تأسیسات دارای قدرت خطرناک؛
- ارتقای استانداردهای ایمنی در حفاظت از جان و اموال قضات، وکلا و دیگر مأموران دخیل در مبارزه با تروریسم؛
- جرم‌انگاری جرایم تروریستی و اطلاع‌رسانی گسترده در مورد آن؛
- جرم‌انگاری عضویت در گروه‌های تروریستی و جلوگیری از تأمین مالی تروریسم؛

- جرم‌انگاری، سازماندهی، رهبری، هدایت، معاونت و مشارکت در ارتکاب جرایم تروریستی؛
 - جرم‌انگاری آموزش روش‌ها و متدهای تروریستی از جمله آموزش ساخت و به‌کارگیری مواد منفجره؛
 - لزوم شناسایی مسئولیت‌های کیفری، حقوقی و اداری برای اشخاص حقوقی به منظور پیشگیری از سوءاستفاده از اشخاص حقوقی؛
 - لزوم پیش‌بینی صلاحیت‌های حقوقی و کیفری لازم برای تعقیب متهمان و مظنونان به ارتکاب جرایم تروریستی؛
 - لزوم وضع و اعمال جدی مجازات مؤثر و متناسب و اطلاع‌رسانی گسترده؛
 - اعلام و تصویب این‌که جرایم تروریستی برای اهداف پناهندگی جزء جرایم سیاسی در نظر گرفته نمی‌شوند؛
 - لزوم برقراری سازوکارهای مناسب و در دسترس برای جبران خسارت قربانیان اقدامات تروریستی، چون رضایت‌مندی مردم نقش مهمی در همکاری آنان با مقامات در پیشگیری از تروریسم دارد؛
 - ارتقای همکاری بین‌المللی از طریق تبادل اطلاعات و تجربیات، معاضدت قضایی بین‌المللی و از جمله اجرای دقیق اصل یا محاکمه کن یا استرداد؛
 - لزوم ملاحظه موازین و استانداردهای حقوقی از جمله حقوق بشر و حقوق بشردوستانه در پیشگیری و مبارزه با تروریسم (عبداللهی، ۱۳۸۸: ۱۱۰).
- هدف از سازوکارهای پیشگیرانه اجتماعی پلیس آن است که از گرایش افراد به تروریسم و پدیداری نسل نوینی از نیروهای تروریستی پیشگیری شود. در واقع، کانون توجه این راهبرد جلوگیری از ارائه و ترویج ایدئولوژی‌های افراطی است که اقدام تروریستی بر آن بنیاد می‌شود. از این‌رو، پیشگیری از گسترش این مسئله یکی از راهبردهای اساسی در خصوص تروریسم است (نجفی ابرندآبادی و هاشم بیگی، ۱۳۹۳: ۳۶). رویدادهای سیاسی،

اقتصادی و تحولات فناوریانه مانند امکان استفاده از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی برای نشر ایدئولوژی‌ها و اندیشه‌های قومیت‌گرا، بنیادگرا و ملی‌گرا در آغاز سده بیست و یکم، به سهم خود بر ارتکاب جنایات بین‌المللی، موارد نقض آشکار حقوق بشر، جرایم تروریستی و آمار قربانیان آن‌ها تأثیرات زیادی داشته است. افزون بر درگیری‌های منطقه‌ای، محلی و داخلی ناشی از ملی‌گرایی، قومیت‌گرایی، بنیادگرایی دینی، شاهد پیدایش پدیده تروریسم، مبتنی بر خوانش‌های سیاسی خاص خشونت‌آمیز از دین از جمله قرائت‌های سلفی - تکفیری است که زمینه را برای ادامه ارتکاب جنایات فراهم کرده است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۶: ۱۵). بدین ترتیب، دامنه و جغرافیای جرایم تروریستی در آغاز سده بیست و یکم به وسعت جهان گسترش یافته است، چندان که می‌توان، از جهانی شدن تروریسم و در نتیجه از جهانی شدن سیاست جنایی در برابر بزهکاری تروریستی در پرتو اسناد سازمان ملل متحد سخن به میان آورد. از اینرو، به سبب جهانی شدن، آسان شدن جابجایی و ارتباطات راه دور به‌ویژه از راه اینترنت، ترویج اندیشه‌های تروریستی بیشتر و احتمال گذار از اندیشه تروریستی به اقدام تروریستی آسان‌تر شده است. بر این اساس امکان اصلاح مجرمان تروریستی در راستای پیشگیری از تکرار جرم، قابلیت طرح پیشگیری وضعی و اجتماعی در حوزه جرم‌شناسی بین‌المللی، سازوکارهای پیشگیری جرم‌شناسانه از جنایات و اعمال تروریستی از جمله موضوعات مطرح در این حوزه هستند.

بنابراین، پژوهش حاضر در صدد پاسخ به این سؤال است که سازوکارهای پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرایم تروریستی کدام است؟ به عبارتی، پلیس باید چه سازوکارهایی را پیش‌بینی کند تا با آن نظارت بیشتری به‌منظور پیشگیری از دسترسی به اطلاعات و ایده‌هایی که گذار از آن به اقدام تروریستی می‌انجامد، محقق شود.

پیشینه و مبانی نظری

قورچی بیگی (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «آماج‌گزینی در حمله‌های تروریستی: انتخابی عقلانی» به این نتیجه رسیده که امروزه رویکرد رایج در پیشگیری از حمله‌های

تروریستی رویکردهای موقعیت‌مدار است و در عمل نیز از راهبردها و تکنیک‌های این رویکرد برای پیشگیری از تروریسم بهره گرفته شده است.

قبله‌ای خویی و همکاران (۱۳۸۸)، در پژوهشی با عنوان «پیشگیری وضعی از جرایم تروریستی» به این نتیجه رسیده‌اند که پیشگیری وضعی که به‌جای توجه به مجرم و از بین بردن انگیزه ارتکاب جرم به فرصت‌های مجرمانه و وضعیت قبل از بزهکاری نظر دارد، می‌تواند وسیله مؤثری در پیشگیری از این جرایم خشونت‌بار محسوب شود. مرتکب در صورت موجود بودن یک وضعیت خاص از اندیشه به سمت عمل می‌آید و تسخیر این وضعیت می‌تواند مانع از ارتکاب بسیاری از جرایم باشد. سخت‌تر کردن و افزایش هزینه ارتکاب جرم می‌تواند باعث کاهش جرم شود، بنابراین پیشگیری وضعی به وضعیت پیش جنایی نظر دارد.

مقدسی (۱۳۸۷)، در پژوهشی با عنوان «پلیس و پیشگیری از تروریسم» به این نتیجه رسیده که پیشگیری وضعی چارچوب مناسبی برای محقق ساختن حفاظت از اهداف آسیب‌پذیر فراهم خواهد ساخت. بنابراین پیشگیری وضعی نه تنها به مقابله با تروریسم کمک می‌کند بلکه به پلیس در برآورده ساختن اهدافشان در مقابله با جرم، حفاظت از بزه‌دیدگان و اطمینان خاطر دادن به عموم مردم یاری می‌رساند.

نظریه انتخاب عقلانی و تروریسم. نظریه انتخاب عقلانی از جمله نظریه‌های کلاسیک در جرم‌شناسی است. ریشه این نظریه به رویکرد فایده‌گرایی بر می‌گردد (جوادی یگانه، ۱۳۸۷: ۳۷). رویکردی که در آن کنش انسانی تابع سنجش عقلانی خوشی و رنج است. رویکردی که در آن امر اخلاق باید به‌دنبال تأمین بیشتری خوشی برای بیشترین انسان‌ها باشد. در این رویکرد انسان به ذات از رنج‌گریزان و به سوی خوشی و لذت مایل است؛ در نتیجه همواره رفتاری از وی سر می‌زند که برای وی بیشترین خوشی را به همراه داشته باشد (علیوردی‌نیا و صالح‌نژاد، ۱۳۹۲: ۱۱).

یک عامل عقلانی، شانس موفقیت خود را، از طریق یک انتخاب عقلانی در مورد چگونگی، زمان و مکان ارتکاب جرم می‌سنجد (قورچی بیگی، ۱۳۹۶: ۷۰۸). بر اساس یافته‌های این نظریه می‌توان با افزایش میزان ریسک‌پذیری اجتماعی فرد مرتکب به لحاظ حتمی بودن ایراد لطمه به سرمایه اجتماعی وی در صورت ارتکاب جرم، هزینه‌های اجتماعی جرایم ارتكابی را افزایش داده و به پیشگیری از آن کمک نمود.

نظریه شخصیت جنایی. حالت خطرناک از دستاوردهای مکتب اثباتی ایتالیایی محسوب می‌شود. از این اصطلاح تعاریف متعددی ارائه شده است. حالت خطرناک را می‌توان حالت بالقوه موجود و به خصوص بارز کسی دانست که مقارن با وضع دشوار اجتماعی فعلیت می‌یابد (کی‌نیا، ۱۳۸۱: ۲۸۳). مرتکبان جرایم تروریستی از دیدگاه جرم‌شناختی با نظریه شخصیت جنایی *ژان پیناتل* قابل ارزیابی هستند. شخصیت جنایی این دسته مرتکبان دارای چهار رکن است. خودبینی یا خودمحوری، عدم ثبات، پرخاش‌گری، ستیزه‌جویی و بی‌تفاوتی. شخصیت جنایی حاکی از ساختار روانی است که از آن می‌توان حالت خطرناک را برداشت نمود (دانش، ۱۳۷۶: ۳۳۶). دلیل دیگری که منجر به برجستگی نگاه‌های امنیتی در حوزه مطالعات جرم‌شناسی و توجه به میزان خطرناکی مجرم شده است، ظهور جرایم تروریستی یا به اصطلاح تجاوزهای تروریستی است. جرایم تروریستی در واقع علیه ساختار و سیاست‌های یک حکومت، یک سازمان جهانی و به عبارتی علیه نظم موجود جهانی ارتکاب می‌یابد. به نوعی شیوه جدید جنگ و مبارزه یک گروه سیاسی ایدئولوژیک علیه یک کشور، سیاست، نظام سیاسی، دولت و ... است.

در توصیه‌نامه کمیته شورای اروپا در مورد مجرمان خطرناک، ضمن اشاره به مجرمان جرایم خشونت‌آمیز و جرایم جنسی که عموماً از اختلال روانی رنج می‌برند، مرتکبان جرایم تروریستی و سازمان‌یافته را نیز به عنوان مصادیق دیگر مرتکب خطرناک ذکر

می‌کند^۱ که باید برای حفظ امنیت جامعه در برابر آن‌ها اقدام‌های موثرتری به کار گرفت؛ زیرا، سطح خطری کف آن‌ها بر جامعه تحمیل می‌کنند، بسیار بیشتر از سایر مصادیق مرتکبان خطرناک است. چنین بزهکارانی با استفاده از قدرت سازگاری بالا و هم‌نوایی ظاهری با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه، مرتکب اعمال مجرمانه زیادی می‌شوند، بدون این که دستگیر شوند یا جرم آن‌ها کشف شود. در واقع، آن‌ها با استفاده از موقعیت بالای خود در جامعه، استعداد جنایی بالای خود را پنهان می‌کنند. روانشناسی این اشخاص مشخص ساخته است که آن‌ها در خویشتن خویش، خود را مجرم یا ناقض قانون تلقی نمی‌کنند و بنابراین، در سطح جامعه و در برابر عدالت کیفری دچار اضطراب نمی‌شوند و رفتار و واکنش عادی از خود نشان می‌دهند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۱: ۱۲). مجرم نیافتن خویش و نداشتن احساس عذاب وجدان و پشیمانی، بر پرریسک بودن این دسته از مجرمان، می‌افزاید. در حقیقت، این احساس باعث می‌شود نه تنها کیفر نسبت به این دسته بازدارنده نباشد، بلکه آن‌ها را در ارتکاب جرم و نقض قانون جری‌تر می‌کند. آن‌ها به این امر معتقدند که الزامی به تبعیت از قوانین و مقررات ندارند، زیرا آن‌ها خود قوانین و مقررات را وضع نموده‌اند (رضوانی، ۱۳۹۶: ۸۰۹). از این‌رو، سازوکارهای پلیسی جهت پیشگیری اجتماعی از جرایم تروریستی ضرورت می‌یابد.

نظریه استثناگرایی^۲ یا اضطراب‌گرایی. از نظریاتی که بر اساس شرایط محیطی شکل گرفته و سامان می‌یابد نظریه اضطراب‌گرایی یا استثناگرایی است. در حالات ضرورت و یا اضطراب وضعیتی غیر عادی حادث می‌شود که سازوکارهایی که در شرایط عادی مورد استفاده بوده‌اند دیگر توان پاسخگویی را نخواهند داشت. این وضعیت موجب حالتی استثنائی و منحصر به فرد است که برگرفته از نقطه نامتوازی است که در آن وضعیت برخی اقدامات غیرقانونی در حالت عادی توجیه می‌گردند. در همین راستا،

1. Explanatory memorandum, Recommendation CM/Rec (2014)3,p.21.

2. The Exeptionalism.

ماهیت خطرناک و خشونت‌آمیز این جرایم و وصف خطرناک مجرمان آن منجر به اعمال کیفرهای توان‌گیر و خنثی‌کننده شده است (شاهیده، ۱۳۹۹: ۲۹۳).

در جرم‌شناسی امنیتی، مدیریت ریسک شامل خطر مجرمانه بالفعل، بالقوه، جمعیت یا گروه‌های ریسک‌دار یا در معرض ارتکاب جرم می‌شود. امروزه، در اغلب کشورها، برآورد خطرناکی یک جرم، یک قشر یا گروه و... در دستور کار پلیس و حاکمیت قرار گرفته است.

علی‌رغم حوادث تروریستی ۱۱ سپتامبر، عواملی دیگر به طور خاص، باعث پذیرش عمومی ادعای اضطراب‌گرایی می‌شود. این عوامل به آنچه دیوید گارلند و دیگران در چارچوب قلمرو عدالت کیفری از آن به‌عنوان «ضرورت یک فرهنگ کنترل»^۱ تعبیر می‌کند، ارتباط دارند. طبق نظر این دسته از نویسندگان، دولت‌های مدرن جدید، به طور فزاینده‌ای به واسطه گرایش‌شان نسبت «حفاظت عمومی»^۲ «محدودسازی خطر»^۳ و «مدیریت ریسک»^۴ که خود همگی از درک وجود ناامنی اجتماعی و بهره‌برداری از آن نشأت گرفته‌اند، شناخته می‌شوند (گارلند، ۲۰۰۱: ۳۳). از این رو یکی از مهم‌ترین اهداف دولت مذکور شکل‌دهی و ایجاد مجدد مسئولیت فردی، خانوادگی و محلی برای انجام امور مربوط به جامعه است.

روش

با توجه به ماهیت پژوهش‌های حقوقی و جرم‌شناختی، پژوهش حاضر از نظر روش کیفی و به لحاظ گردآوری اطلاعات به روش اسنادی و از طریق مطالعه قوانین داخلی و اسناد بین‌المللی، منابع معتبر، کتب، مقالات مرتبط با موضوع و قوانین و مقررات

-
1. A Culture of Control.
 2. Public Protection.
 - 3 Containment of Danger.
 4. Management of Risk.
 5. Garland.

جدید انجام شده و اطلاعات بدست آمده به صورت توصیفی - تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

یافته‌ها

اتخاذ سازوکارهای مناسب برای ارتقای همکاری و هماهنگی بیشتر بین مقامات مسئول مبارزه با تروریسم. اصولاً همکاری یک قاعده اساسی در سیاست مبارزه با جرایم تروریستی محسوب می‌شود. یکی از موضوعات اساسی اجرایی کردن این سیاست، اندیشه مشارکت و همکاری امنیت محله ای یا شبکه‌های امنیت است. تحقق این امر مستلزم همکاری نهادها و سازمان‌های محلی و پلیس در پیشگیری از جرم می‌باشد. این نوع از همکاری که با حضور و مشارکت بخش عمومی و خصوصی انجام می‌شود، نشانگر تغییر بنیادی چگونگی مدیریت جرایم تروریستی و پیشگیری از آن می‌باشد. زیرا پلیس به خوبی می‌داند که مبارزه با علل جرایم تروریستی خارج از ظرفیت سنتی است. ضمن این که حل این معضل نیز با توجه به تعدد عوامل و آثار آن و ضرورت ارائه پاسخ‌های اجتماعی متمرکز بر مسئله و نه شیوه‌های اداری مرسوم، بر عهده یک نهاد واحد نمی‌تواند باشد. این نوع نگرش به‌طور بالقوه می‌تواند به ایجاد همکاری و استفاده مناسب از کارشناسان بخش‌های مختلف، بهره‌گیری از اطلاعات و منابع واحدهای درگیر در این موضوع مساعدت نماید.

از آنجا که نمی‌توان احتمال وقوع حملات تروریستی را به‌طور کامل از بین برد. از این رو، باید برای مدیریت و مقابله با آثار این حملات آمادگی لازم وجود داشته باشد. پیشگیری و مقابله با تروریسم و جرایم مرتبط، به عنوان بزهکاری ای که ارتکاب، برنامه‌ریزی، آماده‌سازی، هدایت و کنترل آن به بیش از یک کشور مرتبط می‌شود یا ارتکاب آن اثر درخور توجهی در سایر کشورها دارد، نیازمند همکاری کشورهاست.

اهداف اساسی راهبرد واکنش ناظر بدین موارد است: هماهنگی واکنش در برابر بحران در سطح اتحادیه اروپا و نیز فرایندهای عملیاتی در پشتیبانی از آن، پیش‌بینی قوانین مربوط به حمایت جامعوی، ارزیابی خطر و بهبود ظرفیت واکنش در برابر آن، بهبود

همکاری با سازمان‌های بین‌المللی و سایر کشورها به منظور تحقق واکنش بهتر و همیاری بزه‌دیدگان و خانواده‌های آنان. نظر به این‌که از بین بردن احتمال وقوع حملات تروریستی به‌طور کامل وجود ندارد، باید برای رویارویی با حملات احتمالی آمادگی وجود داشته باشد. بدین سان، راهبرد چهارم از راهبردهای اتحادیه اروپا برای مقابله با تروریسم ناظر به واکنش است، که هدف آن کاستن آثار حملات تروریستی بر شهروندان است. از این‌رو، بر اساس این راهبرد در موارد وقوع حمله تروریستی این امر ضرورت دارد که در سطح فراسرزمینی اطلاعات مربوط منتقل شود و با استفاده از ساختارها و سازوکارهای موجود از جمله نیروهای نظامی پشتیبانی عملیاتی لازم محقق شود. نتیجه آن‌که این راهبرد از یک سو در پی بهبود ظرفیت‌های اطلاعاتی و عملیاتی منسجم و هماهنگ کشورهای اتحادیه اروپاست و از دیگر سو در پی کاهش آثار حملات تروریستی به ویژه از رهگذر جبران صدمات بزه‌دیدگان است (رضوی فرد و فرجی، ۱۳۹۶: ۵۵۸). بنابراین اولویت دادن به رویکرد مشارکتی و جلب همکاری سازمان‌ها و احزاب مختلف جهت مبارزه با تروریست‌ها ضروری است.

لزوم آموزش و ارتقای آگاهی‌های عمومی مردم در مورد تهدیدات تروریستی. تبلیغات عمومی یا آگاهی‌های پیشگیری از جرم، یکی از ابزارهای پلیس برای تقویت تدابیر پیشگیرانه انتظامی است و در کشورهای مختلف، به صورت‌های متفاوت از آن استفاده می‌شود (محمد نسل، ۱۳۸۸: ۱۰۳). افزایش آگاهی‌های عمومی در رابطه با وجود، علل و عواقب تأمین مالی تروریسم، ارتقای شفافیت و مشارکت مردم در فرآیند تصمیم‌گیری، تضمین دسترسی مؤثر جامعه مدنی به اطلاعات، اطلاع‌رسانی همگانی و توسعه و تقویت برنامه‌های آموزشی، به‌عنوان لوازم تحقق در امر پیشگیری از این جرم شناخته می‌شود. از این‌رو، مردم می‌توانند اطلاعات مورد نیاز پلیس را در اختیار پلیس قرار دهند، وضعیت‌های مشکوک را اطلاع دهند و یا در مراقبت و نظارت شرکت کنند. در همین چارچوب، عده‌ای از متخصصان بر اهمیت

پلیس محلی یا اجتماع مدار تاکید می‌کنند. بنابراین در اینجا با یک پلیس پیشگیرانه مواجه می‌باشیم.

قوانین و مقررات مربوط به مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم، وظایف و تکالیف عدیده‌ای به کارکنان و کارمندان بانک‌ها، مؤسسه‌های مالی و اعتباری و دستگاه‌های مشمول این قوانین تحمیل می‌کند. اجرای بهینه و مطلوب این تعهدات مستلزم تعلیم و آموزش این کارکنان است. تکالیفی مانند شناسایی دقیق مشتری، شناخت معاملات غیرمتعارف و پیچیده، تشخیص معاملات مشکوک و به‌طور کلی، انجام تکالیف و وظایف مؤسسه‌هایی که مشمول قانون مربوطه در خصوص مقابله با تأمین مالی تروریسم قرار می‌گیرند، غالباً نیازمند تدارک برنامه آموزشی برای مدیران و کارکنان این نهادها است.

همچنین توسعه مشارکت جامعه مدنی برای پیشگیری از جرم در کنوانسیون‌های سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرائم سازمان‌یافته فراملی، مورد توجه واقع شده است. افزایش آگاهی‌های عمومی در مورد وجود، علل و شدت جرائم سازمان‌یافته فراملی و خطرات ناشی از آن، در بند ۵ ماده ۳۱ کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرائم سازمان‌یافته فراملی به‌عنوان جلوه‌ای از مشارکت عمومی به‌منظور پیشگیری از جرم، مطرح شده است (شاطری‌پور اصفهانی، ۱۳۸۸: ۹۷). اقدامات تروریستی نه تنها جوامع و اعضای آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بلکه تروریست‌ها برای این که بتوانند برنامه‌های خود را عملی کنند، به حمایت، دلسوزان و افراد جذب شده از مردم احتیاج دارند و به‌دنبال آنها هستند. بنابراین، پلیس بایستی سعی کند جامعه را در مرکز سیاست‌ها و اقدامات ضدتروریستی خود قرار دهد و رویکردهای مبتنی بر جامعه را با تأکید ویژه بر پیشگیری و توسعه مشارکت با عموم مدنظر قرار دهد. دلایلی که مردم جذب به خشونت رادیکال می‌شوند، اغلب با گلایه‌های واقعی یا قابل درک از جمله نقض حقوق آنها و تجارب تبعیض آمیز و سیاست‌های بحث برانگیز مرتبط

است. مشارکت جامعه و تلاش‌های مشترک برای حل مشکلات این فرصت را به پلیس می‌دهد تا شکایات مربوط به زنان و مردان را که ممکن است زمینه‌ساز تروریسم باشد (به ویژه در مورد شکایات مربوط به پلیس) شناسایی و رفع کند.

البته در فعالیت‌های ضدتروریستی تعاملی که جوامع خاص را هدف قرار می‌دهند، خطر قابل توجهی وجود دارد. چنین فعالیت‌هایی ممکن است این تصور را ایجاد یا تقویت کنند که این‌ها جوامع مشکل‌دار هستند که بیش از سایرین در معرض خطر تروریسم هستند. پلیس باید برنامه‌های مشاغل معتبر، پایدار و بدون تبعیض را ارائه دهد که شامل همه جوامع و گروه‌های درون جامعه باشد تا این خطر را کاهش دهد. انگ‌زدن به جوامع و گروه‌های خاص می‌تواند به بیگانگی منجر شود و در نهایت برای بسیج همه بخش‌های عمومی و ایجاد مشارکت با آنها برای جلوگیری از تروریسم و مقابله با تروریسم، نتیجه مثبتی نخواهد داشت (تدهولم^۱، ۲۰۲۰). از این رو، تأسیس سازمان‌های مردم‌نهاد بین‌المللی و ملی در کنار رسانه‌های گروهی مستقل و نیز شبکه‌های اجتماعی که افکار عمومی جهان را در جریان رویدادهای جنایی، سیاسی، قومی، نژادی، دینی و تروریستی علیه بشریت قرار می‌دهند و از این طریق دولت‌های مردم‌سالار، سازمان‌های بین‌المللی و جامعه دانشگاهی را به چاره‌اندیشی به منظور مقابله با بی‌کیفرمانی وادار می‌کند، ضروری است.

در ایران، مقابله با تروریسم در حال حاضر تنها از طریق دستگاه رسمی عدالت کیفری و قالب مجازات یا از طریق تدابیر شدید امنیتی است و جامعه مدنی واجد نقشی به صورت مستقیم در این زمینه نیست، هرچند شاید برخی سازمان‌های مردم‌نهاد به صورت غیرمستقیم بتوانند زمینه‌هایی را برای پیشگیری از این جرم ایجاد کنند. این موضوع زمانی اهمیت می‌یابد که به این نکته توجه شود که نقش جامعه مدنی در گسترش امنیت انسانی همیشه به صورت مستقیم نیست؛ بلکه به صورت غیرمستقیم نیز در

نقش زمینه‌ساز، می‌تواند باعث گسترش امنیت انسانی شوند. در این شرایط، جامعه مدنی باعث ارتقای سطح آگاهی افراد شده و زمینه مناسبی را برای گسترش امنیت انسانی و پیشگیری از جرم تأمین مالی تروریسم، فراهم می‌سازند. از طرفی موضوعات جنائی که در صدا و سیما و یا رسانه‌های جمعی منتشر می‌شود، بیشتر سمت و سوی پلیسی از نوع قضائی آن داشته و ناظر بر وقوع جرایم و فرایند دادرسی حاکم بر آنها است. اگر چه این حد از اطلاع‌رسانی و تبلیغ نیز دارای ارزش بازدارندگی عام (پیشگیری عام) است، ولی از رسانه‌ها انتظار می‌رود که نقش کنشی در پیشگیری از جرم داشته و اشخاص و نهادها را نسبت به پیشگیری از جرم مسئولیت پذیر نماید. صدا و سیما می‌تواند از طریق برگزاری میزگردهای پلیسی، روان‌شناسی، آموزشی^۱ و... به صورت منظم و هدفمند، سطح آگاهی و هوشیاری شهروندان در برابر بزه‌دیده تروریسم واقع شدن و مراقبت از خود و نزدیکان و کودکان را افزایش دهد. در واقع این قبیل اقدامات که در راستای پیشگیری از جرم در رسانه‌ها انجام می‌شود، دارای یک نوع ماهیت همکاری در پیشگیری از جرم است (گایلینگ^۲، ۱۹۹۷: ۱۱۵). مخاطب برنامه‌های آگاهی بخش صدا و سیما در نتیجه برنامه‌های هشدار دهنده این نهاد، آگاه‌تر و هوشیارتر می‌شوند و بیشتر از جان و مال خود و نزدیکان مراقبت می‌کنند. بدین ترتیب اگر پلیس بتواند برای پیشگیری از جرم تروریسم از طریق تبلیغات در رسانه‌های جمعی برنامه‌ریزی نماید، به طریق اولی از وقوع بسیاری از جرایم پیشگیری خواهد شد. این امر مستلزم آن است که با همکاری رسانه‌های جمعی ساعات مشخصی از روزهای

۱ - مطابق بند ۸ ماده ۶ آیین نامه ساماندهی کودکان خیابانی مصوب ۱۳۸۴ هیئت وزیران صدا و سیما موظف به انجام وظایف ذیل شده است:

الف - انجام اقدامات فرهنگی و تبلیغی لازم.

ب - تهیه برنامه‌ها و تیزرهای لازم برای آگاه‌سازی اقشار مختلف جامعه.

ج - همکاری رسانه‌های سازمان‌های مسئول در جهت انجام وظایف محوله به آنان.

هفته برای تبلیغات پیشگیری از جرم اختصاص یابد و پلیس برای اجرای این برنامه‌ها طرح‌های مشخص و هدفمندی را در دست داشته باشد (افراسیابی، ۱۳۹۵: ۱۹).

نقش پیشگیرانه صدا و سیما تنها به این اقدامات خلاصه نمی‌شود. بلکه این نهاد می‌تواند از طریق تهیه گزارش‌های خبری از وضعیت شهرها و همچنین انگیزه، هدف، مکان‌های تخریب شده، نوع و پوشش و شیوه و شگردهای عملیاتی و... و اطلاع‌رسانی آن به شهروندان، آنها را از امور آگاه و با اختصاص خط تلفن گزارش جرایم تروریستی جهت انتقال خبرهای شهروندان در خصوص تروریست‌ها و اقدامات آنها به نهادهای امنیتی باشد.

ضرورت کسب اطلاعات از طریق گزارش جرایم تروریستی. تعامل بین پلیس و مردم می‌تواند منبع مهمی از اطلاعات را در روند جمع‌آوری اطلاعات فراهم کند و از این طریق اقدامات پلیس را در سطح محلی و ملی هدایت کند. می‌توان مردم را تشویق کرد که نگرانی‌های خود را از نظر امنیت شخصی و اجتماعی با پلیس در میان بگذارند، برداشت خود را از یک مسئله خاص جرم رد و بدل کنند و هرگونه فعالیت مشکوک تروریستی را گزارش دهند. همچنین، مردم باید ماهیت تهدید، نحوه واکنش آنها در شرایط اضطراری و حقوق خود را بشناسند و بدانند اطلاعات را به کجا گزارش دهند و پلیس برای محافظت از آنها چه کاری انجام می‌دهد. از این‌رو، سازوکارهای محرمانه مانند خطوط تلفن ناشناس باید فراهم شود تا افراد ناشناس بمانند.

کسب اطلاعات از طریق خبرگیری ابزاری در جهت کنترل و نظارت هدفمند محسوب می‌گردد و به نوعی چهره مثبت از جاسوسی است. از منظر امنیت ملی، جاسوسی اقدامی ضدامنیتی محسوب می‌شود که منافع ملی کشور و مردم را با مخاطرات جدی روبه‌رو می‌کند. چنان‌چه در راستای اهداف کشور مبداء باشد مفید خواهد بود. یکی از شیوه‌های نوین خبرگیری استفاده از فناوری اطلاعات و استفاده از ابزارهای جدید است بنابراین باید تدابیری اندیشیده شود تا مطابق با فناوری‌های جدید برنامه‌ها تدوین شود.

به‌منظور تعیین افراد خطرناک، نیم‌رخ خطرناکی یا حالت خطرناک، ترسیم می‌شود. در این رویکرد، به کنترل توده‌های جمعی یک طیف از اعضای جامعه که احتمال ارتکاب جرم از سوی آنها، بنا به برداشت و برآورد پلیسی، بالاست پرداخته می‌شود. به این جهت، فیش یا برگه اطلاعات شخصی این افراد (خارج از ملاحظات حقوق جزایی) تهیه و بانک اطلاعات از این گروه یا گروه‌ها تشکیل، ذخیره و به‌مناسبت به آنها رجوع می‌شود. از این‌رو، باید بانک اطلاعاتی از حوادث تروریستی که مربوط به هر گروه تروریستی است، را ایجاد کنیم و خصوصیات و روش‌های عملیات آنها را شناسایی و یک گروه از پلیس را که مهارت و تخصص آنها در رابطه با روش‌های به‌کارگیری تروریست‌ها در عملیات است، انتخاب کنیم که در پیشگیری، شناسایی و مبارزه با آنها در عملیات تروریستی اقدامات لازم را به‌عمل آورند. حال سؤال اینجاست که پلیس برای مبارزه و پیش‌بینی حملات تروریستی چه کاری باید انجام دهد؟ اول این که پلیس باید پیشینه فعالیت‌های خود را در مقابل حملات تروریستی که در بستر تاریخی اتفاق افتاده، بررسی کند و تحولاتی را که پشت سر گذاشته تجزیه و تحلیل کند و به ایجاد بانک اطلاعاتی برای فعالیت‌های گروه‌های تروریستی اقدام کند و روش‌های مورد استفاده هر گروه را شناسایی و این که چه زمانی از این روش‌ها استفاده شده و چرا اکنون منسوخ شده و علت روی آوردن به روش‌های جدید چیست و در آینده به سمت چه روش‌هایی پیش خواهند رفت، را پیش‌بینی کند. بنابراین برای تضمین همکاری بین نهادها و مشارکت کنندگان مختلف، تأسیس یک سیستم اطلاع‌رسانی و بانک اطلاعات ضروری است. این سیستم با تحقیقات پلیسی و غیر پلیسی تغذیه می‌شود.

گردآوری اطلاعات در راهبردهای مهار تروریسم جایگاه ویژه‌ای داشته و در راستای شناسایی تروریست‌ها یا مختل کردن برنامه‌ریزی آنها صورت می‌گیرد (سایبر^۱، ۲۰۱۴: ۶۳۴).

پلیس باید در مقابله با تروریسم نیز نقش فعالی داشته باشد. به‌عنوان مثال، وظایف عمومی پلیس (به سبب تعامل و حضور بیشتر در جامعه)، دسترسی غیرمسبق او را به جامعه میسر می‌کند که به راستی لازم است این نتایج منحصر به فرد استخراج شود. در این وضعیت است که پلیس می‌تواند از شهروندان اطلاعات و اخبار منادی تروریسم (و مرتبط با آن) را استخراج و تحصیل کند.

مقررات کیفری فرانسه برای پیشگیری از رخ دادن حوادث تروریستی، به پلیس این اجازه را داده است تا در یک مدت معین بتواند اطلاعاتی درباره کسی که ممکن است تهدید سیاسی یا امنیتی بر ضد دولت باشد، گردآوری کند (بای لی^۲، ۲۰۰۷: ۳).

در ایران مسئول گردآوری اطلاعات از تروریست‌ها، وزارت اطلاعات^۳ است که این وظیفه را می‌توان از اطلاق ماده ۱۰ قانون تأسیس آن فهمید: «یکی از وظایف وزارت اطلاعات کشف توطئه‌ها، فعالیت‌های براندازی، جاسوسی، خراب کاری و اغتشاش علیه استقلال و امنیت، تمامیت ارضی کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران است».

بند ۲ ماده ۴ قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در مقابله با تروریسم مقرر می‌دارد: «مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه خرابکاری، تروریسم، شورش و عوامل و حرکت‌هایی که مخل امنیت کشور باشد، با همکاری وزارت اطلاعات» از طریق پلیس صورت می‌گیرد. همچنین، بند ۴ ماده ۴ قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در این راستا مقرر می‌دارد: که اقدام لازم در زمینه کسب اخبار و اطلاعات در محدوده وظایف محوله و همکاری با سایر سازمان‌ها و یگان‌های

1. Sabir.

2. David H. Bayley.

۳. قانون تأسیس وزارت اطلاعات، مصوب ۱۳۶۲، ماده ۱۰، بند ۲.

اطلاعاتی کشور از وظایف آن است. همچنین جمع‌آوری اخبار و اطلاعات مربوط به مسائل امنیتی و سیاسی از وظایف نیروی انتظامی است (رجیبی تاج‌امیر، ۱۳۹۹، ۱۱۶). طبق قانون مبارزه با پول‌شویی ایران، اشخاص مشمول این قانون موظفند به طور مداوم اطلاعات مربوط به شناسایی کامل مشتری را به روز کنند.

علاوه بر این طبق ماده ۳۸، واحد اطلاعات مالی به منظور انجام اقدامات زیر در وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل می‌شود:

بند ۵: تأمین اطلاعات تحصیل شده مورد نیاز مراجع قضایی، ضابطان و دستگاه‌های مسئول مبارزه با تروریسم در کشور در صورت درخواست مراجع ذی‌ربط (اسماعیلی، ۱۳۸۹، ۱۴۹). در کشورمان شماره‌های خطوط ۱۱۳ وزارت اطلاعات و خط ۱۱۰ پلیس برای گزارش دهی این اخبار اختصاص داده شده است.

ایجاد ساختار اختصاصی برای مقابله با تروریسم. با وجود اینکه اکثر کشورها برای برخورد با تروریسم جدای از پلیس، نیروهای اختصاصی (ویژه) دارند که در این راستا همه کشورهای دموکراتیک آژانس‌های اختصاصی را برای انهدام سخت و مقتدرانه (تروریست‌ها) ایجاد کرده‌اند؛ اما همه کشورها با «سیستم پلیسی غیرمتمرکز» تصویب کرده‌اند که آژانس‌های پلیسی چندمنظوره، عهده‌دار عملیات مقابله با تروریسم باشند. مقابله با تروریسم امری فراتر از جمع‌آوری اطلاعات و پیشگیری است که در ده شکل متفاوت از این اقدامات بیان می‌شود (موزن‌زادگان و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۵).

محققان تلاش کرده‌اند با استفاده از روش تجزیه و تحلیل آماری اثبات کنند صرف اتکاء به روش‌های شبه‌نظامی در مبارزه با تروریسم ناکافی است و در مقابل تلفیق این روش‌ها با راهبردهای پیشگیرانه را توصیه کرده‌اند (داس و لاهیری، ۲۰۱۷: ۳).

سازمان امنیت و همکاری اروپا (۲۰۱۷) معتقد است که پلیس اطلاعات محور می‌تواند به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای به ابزار مؤثر در مقابله با تروریسم، افراط‌گرایی خشونت‌آمیز و

1. Non-centralized police system.

2. Das & Lahiri.

رادیکالیزه‌سازی منجر به تروریسم تبدیل شود^۱ و در مبارزه با گرایش به تروریسم تکفیری نقش مهمی ایفا کند. پیترسون نیز همین موضوع را تأیید کرده و معتقد است که اطلاعات محوری ابرازی کارآ و مؤثر برای مبارزه با تروریسم است (پیترسون^۲، ۲۰۰۴). که سبب تسهیل در کاهش، پیشگیری و اختلال جرائم مربوط به تروریسم و بی‌نظمی‌ها می‌شود» (یاوری بافقی و همکاران، ۱۳۹۸، ۱۵۸).

در ایالات متحده پلیس اطلاعات محور توجه را به‌عنوان روشی برای گردآوری اجزای مختلف اطلاعات در مورد فعالیت‌های تروریستی که تنها در کنار یکدیگر معنی می‌دهد، به خود جلب کرده است (پیترسون، ۲۰۰۴).

یکی از نقاط ضعف عمده پلیس اطلاعات محور، به ویژه به سبک آمریکایی آن، این است که این مدل با این پیش فرض ایجاد شد که چنانچه پلیس اطلاعات کافی در حد توانش جمع‌آوری کند، می‌تواند تا حدودی فعالیت‌های مشکوک را شناسایی کند (برای مثال خرید پیرواکسید هیدروژن در مقیاس زیادی) و این امر در نهایت موجب فروپاشی کانون یا یک توطئه تروریستی خواهد شد.

راه اندازی سیستم اطلاعات محور جهت ارزیابی ماهیت و جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل جنایی، اطلاعات جغرافیای تروریست‌ها و نیز پیش‌بینی خطر وقوع تروریسم در آینده، توزیع اطلاعات، شناسایی بهتر تروریست‌ها و در نهایت سازوکارهای هماهنگ جهت مبارزه با جرایم تروریستی و تأمین امنیت ضروری است.

ضرورت سازماندهی و تربیت نیروهای متخصص جهت مبارزه با تروریسم. سازمان پلیس باید در خصوص جذب و آموزش نیروی انسانی مورد نیاز در بخش‌های مختلف جرم‌یابی و آموزش اصول و تکنیک‌های مختلف مبارزه با جرایم تروریستی اقدام و در آموزش افراد مورد نظر نیز تنها به آموزش تئوری بسنده نکند (رجبی تاج امیر، ۱۳۹۷: ۱۶۵).

1. Violent Exteremism and Radicalization that can Lead to Terrorism (VERLT).
2. Peterson.

موضوع مشارکت بنیادین پلیس محلی در مقابله با تروریسم در آمریکا توسط کلینگ و بریتن مطرح شد. آن‌ها استدلال کرده‌اند که پلیس محلی نقش اساسی در نابودی تروریسم ایفا می‌کند. (کلینگ و بریتن^۱، ۲۰۰۶). پلیس باید: الف) در مورد فعالیت احتمالی تروریست‌ها اطلاعاتی جمع‌آوری کند، ب) از این که اهداف آسیب‌پذیر حفاظت شده‌اند اطمینان حاصل کند و ج) آماده پاسخگویی به حمله تروریستی باشد. افسران پلیس محلی در اجتماعاتی که متعهد به حفاظت از آن‌ها هستند، حضور روزمره‌ای دارند. آن‌ها در حوزه نگهبانی گشت می‌زنند، به‌طور منظم با ساکنان محل و صاحبان مشاغل ارتباط برقرار کرده و احتمال این که حتی از تغییرات نامحسوس در محل‌هایی که مراقبت می‌کنند مطلع شوند، زیاد است. (کلینگ و بریتن، ۲۰۰۶).. به‌منظور این که افسران پلیس بتوانند اعتماد اجتماع را به خود جلب کنند و با محلات آشنایی بیشتری پیدا کنند و باید برای مدت طولانی در محل خاصی مستقر شوند. (مقدسی، ۱۳۸۷: ۱۷۵).

مدیران باید به‌صورت دوره‌ای بررسی کنند که آیا افسران اولویت‌های کاهش جرم و بی‌نظمی در محله‌هایشان را در نظر داشته و محقق ساخته‌اند. این امر می‌تواند متضمن این باشد که ضروری است که از طریق استخدام افسران آموزش دیده توانایی تحلیل جرم توسط نیروی پلیس تقویت شود، فن‌آوری‌های به‌روز در اختیار آن‌ها قرار داده شده و از تبدیل آن‌ها به افرادی که گزارش‌های یکنواختی ارائه می‌دهند جلوگیری گردد (کلارک و اک^۲، ۲۰۰۳).

ضروری به نظر می‌رسد تا ضمن برنامه‌ها یا دوره‌های آموزشی، کارکنان و مدیران مؤسسه‌های مالی و اعتباری با این ترندهای جدید و راه‌های مقابله با آن به‌طور کامل آشنایی یابند. بنابراین، با تغییر الگوی تأمین مالی تروریسم، راهکارهای پیشگیری هم

1. Kelling and Bratton.
2. Clarke, Eck.

باید متحول شود و محدود به نظارت بر بانک‌ها و مؤسسه‌های مالی نباشند (رضوی‌فرد و همکاران، ۱۳۹۶:۱۴۲).

ضرورت ارائه برنامه‌های آموزشی برای پیشگیری از تأمین مالی تروریسم از زمان تصویب نخستین اسناد بین‌المللی ناظر بر پولشویی و تأمین مالی تروریسم مورد توجه جامعه جهانی قرار گرفته است و از جمله نکات اجماعی است که در قریب به اتفاق اسناد بین‌المللی که برای مقابله با جرائم بین‌المللی وضع شده‌اند به چشم می‌خورد. به عنوان نمونه، قطعنامه ۲۲۵۳ شورای امنیت، بر اهمیت ارتباط قوی با بخش خصوصی در مقابله با اقتصاد تروریسم و فراخوانی تمامی اعضای دولت برای مشارکت با مؤسسه‌های اقتصادی و آگاهی دادن در خصوص خطرات تقویت اقتصاد تروریسم تأکید دارد. (رضوی‌فرد و معصومی، ۱۳۹۷: ۷).

در تقسیم منابع باید توجه داشت که برای بسیاری از نیروهای پلیس حضور تحلیل-گر جرم ضروری‌تر از اطلاعات است، به‌ویژه آن که تحلیل‌گر جرم می‌تواند نتایج مستمر و روشی نو را برای پلیس به ارمغان آورد. در مراحل ابتدایی تحقیق احتمال این که مأموران تحقیق از اطلاعاتشان به سختی محافظت کنند، بسیار زیاد است. این امر تنها به خاطر پیشگیری از افشای اسرار که می‌تواند تحقیقات را به مخاطره اندازد نیست، بلکه دو عامل دیگر نیز دخیل هستند. مأموران تحقیق ممکن است نسبت به توانایی غریبه‌ها در کمک‌رسانی تردید داشته باشند و این که آن‌ها تمایل دارند افتخار دستگیری موفقیت‌آمیز تروریست‌ها را به نام خود ثبت کنند (برون و کلارک، ۲۰۰۴). از این‌رو، با توجه به افزایش جرایم تروریستی و شگردهای آنان، گذراندن دوره‌های آموزشی گوناگون از قبیل؛ مقدمات تیراندازی، مقابله با وسایل انفجاری، پشتیبانی و امداد و نجات در نبرد جهت مقابله و پیشگیری از جرم تروریسم برای افسران پلیس ضروری است.

نتیجه‌گیری

تهدیدات تروریستی در سال‌های اخیر جوامع بشری را با چالش‌های امنیتی عدیده‌ای مواجه ساخته‌اند. ناکارآمدی رویکردهای مجازات محور پس از وقوع حملات تروریستی در پیشگیری از این پدیده مجرمانه، به گسترش راهبردهای جدید کنترل تروریسم از رهگذر سازوکارهای پیشگیرانه و اتخاذ تدابیر قبل از وقوع جرایم تروریستی منجر شده است.

درواقع، با ارتکاب جرایم تروریستی و افزایش احساس ناامنی ناشی از افزایش جرم تروریستی، شهروندان احساس خطر نموده و از پلیس انتظار دارند تا آنان را با اتخاذ تدابیر حمایتی مورد حمایت قرار دهد. پلیس نیز برای تضمین امنیت، ایجاد و برقراری جو آرامش و جلب دوباره اعتماد عمومی، راهبردهای بلندمدت و یا میان‌مدت پیشگیرانه یا سرکوب‌گر انتخاب می‌کند. پلیس به‌منظور محدود ساختن امکان ارتکاب اقدامات تروریستی در راستای امتناع یا دست‌کم کاهش وقوع آن، مجموعه‌ای از سازوکارهای اجتماعی پیش‌بینی کرده است، که به‌ویژه با اثرگذاری بر فرایندگذار از اندیشه به عمل از تروریسم پیشگیری می‌کند. در حقیقت، هدف از اجرای سازوکارهای پیشگیرانه به خصوص در مورد نوجوانان در معرض خطر، تسهیل جذب و ادغام اجتماعی و جلوگیری از عضویت در باندهای تروریستی و نیز افزایش میزان مشارکت آنان در فعالیت‌های اجتماعی است. همچنین، جلوگیری از فعالیت حملات تروریستی و خنثی کردن تهدیدات تروریستی از اهداف سازوکارهای پیشگیرانه تلقی می‌شوند. از نقطه نظر تحلیلی مجموعه سازوکارهای پیش‌گفته بر شخصیت تروریست‌ها و طرز تفکر آنها و نیز بر وضعیت‌های پیش از ارتکاب اثر می‌گذارد تا از ارتکاب جرایم تروریستی پیشگیری کند. بدین‌سان، به موجب اقدامات مقرر برای این راهبرد دو نکته اساسی را می‌توان دریافت. نخست آن‌که از ترویج و گسترش ایده‌های افراطی پیشگیری می‌شود و دوم آن‌که به بهبود عواملی که می‌تواند در پیدایش این

ایده‌ها مؤثر باشد، توجه می‌شود. از این رو، از پیدایش و ترویج ایده‌هایی که می‌تواند باعث اقدام تروریستی شود، پیشگیری می‌شود.

بنابراین در پیشگیری اجتماعی به علل و عوامل پیدایش تروریسم و چگونگی برطرف کردن این عوامل توجه می‌شود. این راهبرد در بلندمدت از کلیه راهبردهای دیگر مؤثرتر خواهد بود. احراز و اعمال سازوکارهای مناسب برای پیشگیری از جرم تروریسم در راستای پیشگیری اجتماعی، وابسته به آگاهی دقیق از مبانی مقابله با تروریسم، آموزش مأموران پلیس که به نحوی ممکن است با تروریسم سروکار داشته باشند و مشارکت جامعه مدنی در راستای مبارزه با جرایم تروریستی است.

پیشنهادها

- ضرورت سازماندهی و تربیت نیروهای متخصص جهت مبارزه با تروریسم؛ در واقع این نیروها به لحاظ ساختاری نباید کاملاً نظامی باشند و نمایندگانی از سازمان‌های غیرنظامی داشته باشند و انجام اقدامات پیشگیرانه علیه گروه‌های تروریستی را هدایت کنند.

- لزوم آموزش افسران در خصوص اولویت‌های کاهش جرم و بی‌نظمی و توانایی تحلیل جرایم تروریستی و استفاده از فن‌آوری‌های روز در جهت پیشگیری از این جرایم؛

- لزوم آموزش و ارتقای آگاهی‌های عمومی مردم در مورد تهدیدات تروریستی و افزایش هوشیاری شهروندان در برابر بزه‌دیده تروریسم واقع شدن و مراقبت از خود و نزدیکان و کودکان از طریق برگزاری میزگردهای پلیسی، روان‌شناسی، آموزشی و ... به صورت منظم و هدفمند، به منظور جلب همکاری آنها در شناسایی و پیشگیری از اقدامات تروریستی؛

- اتخاذ سازوکارهای مناسب بین‌المللی برای ارتقای همکاری و هماهنگی بیشتر بین مقامات مسئول مبارزه با تروریسم؛

- تأسیس سازمان‌های مردم‌نهاد بین‌المللی و ملی در کنار رسانه‌های گروهی مستقل و نیز شبکه‌های اجتماعی تا افکار عمومی جهان را در جریان رویدادهای جنایی، سیاسی، قومی، نژادی، دینی و تروریستی علیه بشریت قرار دهند؛

- ارتقاء مطالعات و تحقیقات در حوزه جرم‌شناسی پیشگیری فراملی، چندان که راهبرد پیشگیری جرم‌شناسانه از جنایات و اعمال تروریستی بین‌المللی نیز در سیاست جنایی منطقه ای و جهانی هنجارمند شود؛

- جرم‌انگاری مشارکت، اجتماع و هم‌گروهی بزه‌کاران، به منظور پیشگیری از جرایم تروریستی؛

- جرم‌انگاری تحریک، نفرت‌انگیزی قومی، نژادی و دینی به قصد جلوگیری از وقوع جرایم تروریستی؛

- جرم‌انگاری آموزش روش‌ها و متدهای تروریستی از جمله آموزش ساخت و به‌کارگیری مواد منفجره؛

- لزوم برقراری سازوکارهای مناسب و در دسترس برای جبران خسارت قربانیان اقدامات تروریستی و ایجاد رضایت‌مندی مردم جهت همکاری آنان با مقامات در پیشگیری از تروریسم؛

- افزایش آگاهی‌های عمومی در رابطه با وجود، علل و عواقب تأمین مالی تروریسم، ارتقای شفافیت و مشارکت مردم در فرآیند تصمیم‌گیری، تضمین دسترسی مؤثر جامعه مدنی به اطلاعات، اطلاع‌رسانی همگانی و توسعه و تقویت برنامه‌های آموزشی مانند شناسایی دقیق مشتری، شناخت معاملات غیرمتعارف و پیچیده، تشخیص معاملات مشکوک و به‌طور کلی، انجام تکالیف و وظایف مؤسسه‌هایی که مشمول قانون مربوطه در خصوص مقابله با تأمین مالی تروریسم قرار می‌گیرند، به‌عنوان لوازم تحقق در امر پیشگیری از این جرم؛

- تهیه گزارش‌های خبری از وضعیت شهرها و همچنین انگیزه، هدف، مکان‌های تخریب شده، نوع و پوشش و شیوه و شگردهای عملیاتی تروریست‌ها و اطلاع رسانی آن به شهروندان در جهت کاهش بزه‌دیدگی؛

- گزینش افسرانی که به صورت ذاتی برای ایفای نقش پلیس اجتماع محور مناسب هستند، در راستای تعامل بیشتر بین پلیس و جامعه مدنی و آموزش مهارت‌های لازم به آنان در جهت برقراری ارتباط با اقلیت‌ها و شناسایی یا مقابله با رفتارهای مشکل‌زا مانند ترویج ایده‌های افراطی و بنیادگرایانه به ویژه به سبب استفاده از اینترنت؛

- پیش‌بینی سازوکارهای نظارتی حداکثری پلیس به منظور پیشگیری از دسترسی به اطلاعات و ایده‌های تروریستی؛

- استفاده حداکثری از فضای مجازی برای اتحاد و همدلی مذهبی و قومی در مناطق مختلف کشور.

سپاسگزاری

پژوهش‌گران بر خود لازم می‌دانند به پاس قدردانی، پژوهش حاضر را به ارواح طیبه شهدا به خصوص سردار شهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی (قهرمان و مجاهد مبارزه با تروریسم) و شهدای مبارزه با تروریسم و شهدای مدافع حرم تقدیم نمایند.

منابع

- ابراهیمی، شهرام. (۱۳۹۳). جرم‌شناسی پیشگیری، چاپ سوم، نشر میزان.
 - اسماعیلی، مهدی. (۱۳۸۹). پیشگیری از تروریسم در ایران. فصلنامه علمی مطالعات پیشگیری از جرم، ۱(۱۴)، ۱۳۱-۱۵۸.
 - افراسیابی، علی. (۱۳۸۹). رویکرد جامعه محور به پیشگیری از جرم در پلیس ایران، فصلنامه علمی مطالعات پیشگیری از جرم، ۵(۱۴)، ۷-۳۶.
- http://cps.jrl.police.ir/article_13506.html
- http://journals.police.ir/article_13501.html

- جندلی، منون. (۱۳۹۳). درآمدی بر پیشگیری از جرم، ترجمه و تحقیق: شهرام ابراهیمی، چاپ اول، نشر میزان.
- رجیبی تاج‌امیر، ابراهیم. (۱۳۹۷). رعایت حق سکوت در بازجویی پلیس، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین.
- رجیبی تاج‌امیر، ابراهیم. (۱۳۹۹). جرم‌شناسی تروریسم با رویکرد پلیسی، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین.
- رحیمی‌نژاد، اسمعیل. (۱۳۹۶). نظریه انتخاب عقلانی، در: نیازپور، امیرحسین (به کوشش)، دانشنامه علوم جنایی اقتصادی، انتشارات میزان.
- رضوی‌فرد، بهزاد؛ فرجی، محمد. (۱۳۹۶). راهبردهای اتحادیه اروپا برای مبارزه با تروریسم، در: رضوی‌فرد، بهزاد و مؤذن‌زادگان، حسنعلی (به کوشش)، مجموعه مقالات همایش بین‌المللی ابعاد حقوقی - جرم‌شناختی تروریسم، چاپ اول، تهران، مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی (ره).
- رضوی‌فرد، بهزاد؛ معصومی، مسعود. (۱۳۹۷). جایگاه پیشگیری غیرکیفری از تأمین مالی تروریسم در سیاست جنایی ایران، فصلنامه علمی پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی. ۱۳(۵۲). ۹-۳۲. http://icra.jrl.police.ir/article_20142.html
- رضوی‌فرد، بهزاد؛ نیکوئی، سمیه؛ مهاجری، بهروز. (۱۳۹۶). پیشگیری از تأمین مالی تروریسم، الگوها و راهکارها، در: رضوی‌فرد، بهزاد و مؤذن‌زادگان، حسنعلی (به کوشش)، چکیده مقالات همایش بین‌المللی ابعاد حقوقی - جرم‌شناختی تروریسم، چاپ اول، تهران، مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی (ره).
- رضوانی، سودابه. (۱۳۹۶). مدیریت ریسک جرم، در: نیازپور، امیرحسین (به کوشش)، دانشنامه علوم جنایی اقتصادی، انتشارات میزان.
- شاملو، باقر. (۱۳۸۱). تفکیک بین تروریسم و جرم سیاسی، در: تروریسم و دفاع مشروع از منظر اسلام و حقوق بین‌الملل، مجموعه مقالات و سخنرانی‌های ارائه شده به همایش، انتشارات روزنامه رسمی، تهران، چاپ اول.

- شاهیده، فرهاد. (۱۳۹۹). تروریسم، در: نیازپور، امیرحسین (به کوشش)، دانشنامه سیاستگذاری حقوقی انتشارات معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی رئیس جمهور.
- شاطری پور اصفهانی، سعید. (۱۳۸۸). پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم در کنوانسیون پالمو (۲۰۰۰) و کنوانسیون مریدا (۲۰۰۳). فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم. ۴(۱۰)، ۸۷-۱۱۱. <http://police.ir/uploads/fasl%2010-04.pdf>
- عبداللهی، محسن. (۱۳۸۸). تروریسم، حقوق بشر و حقوق بشردوستانه، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش.
- کلارک، رونالد؛ نیومن، جرمی. (۱۳۸۷). پلیس و پیشگیری از تروریسم، ترجمه: محمدباقر مقدسی، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، ۳(۶). <https://iranjournals.nlai.ir/handle/123456789/395134>
- محمد نسل، غلامرضا. (۱۳۸۷). پلیس و سیاست پیشگیری از جرم، تهران، دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری ناجا.
- محمد نسل، غلامرضا. (۱۳۸۸). تبلیغات پیشگیری انتظامی از جرم، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، ۴(۱۰). <https://www.magiran.com/paper/873357>
- محسنی، فرید. (۱۳۹۷). نظریه‌های جرم‌شناسی، انتشارات قوه قضائیه.
- موذن‌زادگان، حسنعلی؛ رضوی‌فرد، بهزاد؛ کوشکی، غلامحسین؛ هاشمی، حمید. (۱۳۹۶). اقدامات پلیسی - حقوقی موثر در مقابله با فعالیت‌های تروریستی (مورد مطالعه: استان مرزی خراسان رضوی)، پژوهش‌نامه مطالعات مرزی، ۵(۳). <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=345255>
- نجفی ابرنآبادی، علی حسین. (۱۳۹۶). جنایات بین‌المللی و جرم‌شناسی، دیباچه در: حمیدرضا نیکوکار (به کوشش)، جرم‌شناسی فراملی به سوی جرم‌شناسی جنایات بین‌المللی، نشر میزان.
- نجفی ابرنآبادی، علی حسین. (۱۳۹۳). درآمدی بر اساسی‌سازی حقوق کیفری، در: گرگی، علی‌اکبر (به کوشش)، در تکاپوی حقوق عمومی، تهران: انتشارات جنگل.

- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۱). از جرم یقه سفیدی تا جرم اقتصادی، دیباچه در: ال بنسون، مایکل؛ اس سیمپسون، سالی، جرایم یقه سفیدی، رویکردی فرصت‌مدار، ترجمه اسماعیل رحیمی‌نژاد، انتشارات میزان.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین؛ هاشم‌بیگی، حمید. (۱۳۹۳). دانشنامه جرم‌شناسی، چاپ سوم، انتشارات گنج دانش.
- نیازپور، امیرحسن. (۱۳۸۲). پیشگیری از بزهکاری در قانون اساسی ایران و لایحه قانونی پیشگیری از وقوع جرم، مجله حقوقی دادگستری، ۶۷(۴۵): ۱۲۴-۱۵۹.
http://www.jlj.ir/article_46589.html?lang=fa
- یآوری بافقی، امیرحسین؛ نجار باغسیاه، رسول؛ حسینی، سیدنجم‌الدین. (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر گرایش به جرم تروریسم تکفیری با تأکید بر محیط مجرمانه، فصلنامه علمی پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی. ۱۴(۵۴): ۱۴۹-۱۶۶.
http://journals.police.ir/article_91975.html
- Clarke, R.V., Eck, J.E. (2003). Become a problem-solving crim analyst in 55 steps. Jill Dando Institute of crime Science, UCL
- Gilling, D. (1997). Crime prevention, theory, policy and politics. University of plymouth , First published in 1997 by UCL Press
- Peterson, M, J. (2004). Using the General Assembly, boulden, Jar and Tomas, G, Weiss. "Terrorism and the UN" Indiana university press. U.s.a.
- Das, S. P., Lahiri, S. (2017). Why Direct Counter-Terror Measures Only May Fail: An Analysis of Direct and Preventive Counter Terrorism Measures", Preliminary Draft. The final draft in International Journal of Economic Theory, December 2019.
- Sabir, R. (2014). Understanding Counter-Terrorism Policy and Practice in the UK since 9/11. [A thesis for the degree of Doctor of Philosophy, University of Bath Department of Social and Policy Sciences].
- Tedeholm, P. G. (2020). Personality traits among Swdish counterterrorism intervention unit police officers: A

- comparison with the general population- Personality and Individual Differences. Personality and Individual Differences, 2021(01). DOI: 10.1016/j.paid.2020.110411
- Weishut, D. J. N. (2021). Police violence in Israel towards people with mental disabilities- Ethics. Medicine and Public Health.

